

Jan-Willem Roosenbrand: Kerk als zout of licht

23 januari 2011

Dia 1

Breed leeft in Nederland en Europa (en ook dichterbij huis in onze eigen stad en eigen gemeente) het verlangen naar een nieuwe vorm van kerkzijn.

Minder instituut, meer beweging. Niet zo groot, maar kleiner en wendbaarder.

Veelkleurig.

Afgelopen dinsdag schilderde een groepje gemeente zijn of haar kijk op de kerk, vanuit de bijbel tekst van vanmorgen, de kerk als zout of licht.

En kijk maar eens hoe veelvormig en vooral hoe veelkleurig de beelden zijn geworden.

Dia 2-10

Je kunt de schilderijtjes trouwens zo meteen bekijken bij het koffiedrinken.

Dia 11

Simple church, zo wordt het wel genoemd.

Mensen vandaag hebben niet zo veel met een grote logge kerk waarin allerlei regels belangrijker lijken dan het echte leven.

De titel van de bestseller boek van Elizabeth Gilbert, Eten, bidden en beminnen, gaat ook rond in de discussies over wat nu een vorm van kerk zijn zou kunnen zijn die past in de 21ste eeuw, in een postmoderne tijd.

Eten, bidden en beminnen, daar sluit een Alpha-cursus ook veel beter bij aan dan bijvoorbeeld deze kerkdienst, met zoveel mensen bij elkaar, die elkaar eigenlijk helemaal niet echt kennen.

Dia 12

Een andere term is emerging church. Op komende kerk.

Kernwaarden van deze los-vaste beweging zijn:

Klein: groepen van 3-20 mensen vormen de kernen.

Op Jezus gericht: het volgen van Hem, daadwerkelijk.

Aandacht voor het Koninkrijk van God, daadwerkelijk in de samenleving aan de slag.

Relationeel: het gaat om relaties, om liefde.

Missionair: we willen Jezus bekend maken, als we groter worden, splitsen we.

Gedecentraliseerd: in kleine groepen gebeurt alles: ook doop, avondmaal, leren

De groepen zoeken in een netwerk elkaars steun.

En ook als je niet echt met emerging church bezig bent, voel je er wel iets van aan.

Kijk naar onze eigen gemeente en naar het praatje van Jaap van der Kooij daarnet. De kringen.

Daar willen we met elkaar eten, elkaar beminnen en samen bidden.

Denk aan Present: als christenen je handen uit de mouwen.

We hebben ideeën over gemeentestichting, misschien vanuit het Pand aan de Padangstraat met de Martinigemeente (want we denken in deze beweging niet meer vanuit kerkverbanden maar interkerkelijk), of wie weet in Lewenborg.

En daar gaat het nu vanmorgen ook over. De kerk als licht in de wereld, zout in de samenleving.

Dia 13

Natuurlijk kun je je kerkvisie niet ontleen aan één bijbeltekst. Er staan veel meer aanwijzingen over de inrichting van de kerk in de bijbel.

Ik denk zelf dat het bijzonder belangrijk is om altijd een soort van balans te zoeken.

Tussen de kerk als plaats. Plek, gebouw én de kerk als mensen in beweging.

Tussen de handen uit de mouwen steken, zout zijn in de maatschappij, én –en dat allereerst, want dat is het fundament van de kerk: de kerk van alle tijden kent slechts een vaste grond, t is Christus.

Voor we praten over uitdelen, moeten we eerst zelf ontvangen.

De kerk is niet onze activiteit, maar de activiteit van Christus. Christus die zichzelf uitdeelt.

Daarom is het juist als je zelf ook wilt uitdelen, heel fijn als je eerst en telkens opnieuw Christus mag ontvangen, Christus mag vieren, de genade van zijn woorden, van de doop in zijn naam, van de maaltijd waarin hij zichzelf geeft.

Maar als je zo het woord van Christus als basis van je kerkzijn wilt bewaren, dan

Dia 14

Gaan we vanmorgen ook luisteren naar deze woorden van Christus.

Christus die ons als zout in de wereld wil strooien.

Laten we vanmorgen daar aan de hand van deze bijbeltekst over nadenken en voor bidden, dat God ons leert hoe we als Oosterkerkers een sterkere verbinding kunnen vinden tussen ons kerkzijn en ons christen zijn morgen gewoon tussen andere stadjes in.

Woensdag is er een gemeentebijeenkomst over deze vragen. Wat zou het mooi zijn als we op die avond verder plannen kunnen maken.

We zoeken naar een manier waarop we als kerk samen en ieder voor zich krachtiger iets voor onze omgeving kunnen betekenen, zout: dat wil zeggen, het bederf tegen gaan, de negatieve krachten in de samenleving dimmen; en licht: positiever: iets goeds voor onze stad betekenen. Levens in het donker in het licht helpen zetten.

Dit is geen vrijblijvende optie, een aardig extraatje voor de kerk, als een mogelijkheid voor liefhebbers, als of je kerk kunt zijn, trouw aan de bijbel en de gereformeerde belijdenissen, en dan ben je kerk, en dan eventueel kun je er ook voor kiezen om iets in de samenleving te betekenen.

Nee, Jezus zegt: als het zout zijn kracht verliest, dan gaat het in de vuilnisbak. Of volgens de gewoonte van die tijd: dan wordt het op straat gegooid. Waardeloos.

Dia 15

Dat gaat dus niet over zout strooien op staart tegen gladde wegen. Dan heeft het tenminste nog nut. Nee het gaat om zout dat zijn kracht verliest – wat bij ons zout niet gebeuren kan trouwens, maar kennelijk in die tijd wel bij het soort zout dat ze gebruikten waarin ook andere ingrediënten vermengd zaten. Dat zout kan zouteloos worden.

En dat zout, dat zijn wij. Als wij onze kracht verliezen, als we niet echt doorwerken willen in onze omgeving, dan heeft Christus niks meer aan ons. Dan lopen kerken leeg, dan houden kerken op te bestaan.

Dia 16

Geen vrijblijvende optie dus. Maar zout moet zout blijven en zijn werk doen.

Wat is zout dat zijn kracht verliest.

Dat is christen zijn zonder Christus.

Dat is misschien wel heel actief zijn in allerlei maatschappelijke situaties en daarin ook goede dingen doen, maar je bent pas zout als je zelf Christus kent en hebt ontvangen. Als je weet hebt van zijn liefde voor jou, van zijn passie om jou tot een levende christen te maken.

Als je in je persoonlijke leven ook doet wat Christus van je vraagt.

Als je om een voorbeeld te noemen uit het vervolg van de bergrede: als je je hand durft af te hakken als die je tot zonde verleidt, omdat je het allerliefst niet een leuk leven hebt maar een leven waar Christus in gehoorzaamd wordt.

Zout dat zijn kracht verliest, een leven dat helemaal is aangepast aan wat iedereen doet. Als er geen verschil meer is tussen christenen en niet christenen, omdat we gewoon de idealen van deze tijd onveranderd over nemen. Als het ons ook gaat om je eigen gelijk, je grote bek, om een leuk huis en een flink inkomen.

Dat ouderwetse woord wereldgelijkvormigheid.

Dat de kerk leegstroomt, is dat niet ook oordeel van God over ons krachtsverlies, onze gemakkelijke aanpassing aan de waarden van onze tijd.

Zout zonder kracht, zout zonder Christus.

Dia 17

Maar zout kan ook op een andere manier zijn kracht verloochenen. Als het namelijk niet gestrooid wordt, als het samengeklonterd blijft in het zoutvatje. Als we niet in contact willen komen met de aarde.

Jullie zijn het zout van de aarde.

Van de aarde!

Je kunt ook uit angst om je identiteit te verliezen, zo bang zijn voor de wereld, dat je jezelf op gaat sluiten in je eigen kring, van je eigen gelijk, van gelijkgezinden.

Misschien dat Jezus hier wel kritisch kijkt met deze uitdrukking naar de sekte van de Essenen, of misschien ook wel de Farizeeërs. Zo bang voor de wereld, dat ze zich terug trokken in eigenkloosters, ver weg van de boze wereld. want pas op voor de wereld en de aanpassing aan de wereld.

Ik weet nog heel goed dat ik (ik was 28) het zo spannend vond om te beginnen als evangelisatiepredikant. Ik had nog nooit geleefd buiten de kerk. afgezien van de algemeen christelijke kleuterschool: een gereformeerde lagere school, een gereformeerd lyceum, een gereformeerde beroepsopleiding tot dominee.

Altijd vriendjes van de kerk. altijd het wantrouwen tegen mensen van buiten, die waren anders, die verleidden je tot verkeerd gedrag, daar moest je voor oppassen.

Dia 18

Vincent las een stukje uit Jeremia 29. er waren profeten die zeiden: mensen, je leeft nu in ballingschap maar dat is gauw weer voorbij, hou je daarom geïsoleerd van de anderen

bevolkingsgroepen daar in Babel. Want nog even en je gaat weer terug naar Jeruzalem, de stad van God, ver weg van de heidenen.

Maar Jeremia moet een brief schrijven namens de Here: reken daar maar niet op. Nee, je zult juist een paar generaties daar blijven. En daarom moet je je inzetten voor de opbloei van de stad. Die gevaarlijke stad, Babel, investeer in die stad, woon er en trouw er, en werk er en heb hart voor die stad. Want je woont met Babyloniërs in dezelfde stad en je moet er dus samen wat van maken.

Hoe gaan we dat doen in de komende tijd?

Christelijke en gereformeerde organisaties en partijen kalven af, lopen leeg.

Dat gebeurt vanwege wereldgelijkvormigheid, dat denk ik wel.

Maar het kan ook een strategische keus zijn, om namelijk in een maatschappij die niet langer in zuilen is opgebouwd, werkelijk contact te maken met anderen, werkelijk zout van de aarde te zijn, en zo als zout negatieve krachten in bijvoorbeeld andere politieke partijen tegen te gaan vanuit het evangelie.

Dia 19

Want het koninkrijk van Christus wint aan invloed als in de wereld willen staan, met de kracht van Christus, dat is de kracht van het kruis, de kracht van de minste willen zijn.

Gist met door het deeg, dan gaat het hele brood rijzen.

Een zaad moet in de grond, anders ontkiemt het niet.

Dia 20

We gaan ook nog even naar dat ander beeld: licht in de wereld.

Jullie zijn het licht in de wereld.

De kerk ontvangt bakken vol licht uit de hemel. Maar we mogen het leegkieperen zodat het tot aan de einden van de aarde stroomt.

Dia 21

Best opvallend trouwens, dat we het licht van de wereld genoemd worden.

Dat is de roeping en het voorrecht van Israël vanouds.

Lees maar in Jesaja 40: ik zal je maken tot een licht voor alle volken.

Dat zegt God tegen Israël, zijn knecht.

Israël mag door zijn gehoorzaamheid aan Gods geboden licht verspreiden.

En God zegt het vooral dan ook tegen dé knecht van de HERE, dat is zijn zoon, Jezus, die Israël vertegenwoordigt en waarmaakt waar Israël nooit helemaal aan toe kwam.

Dia 22

En nu komt die eretitel terecht bij de volgelingen van Christus, die aan de voet van de berg staan, waar Christus als nieuwe wetgever zijn geboden geeft van een tegendraads leven, waarin niet het recht van de sterkste maar wie zwak is voorrang heeft.

Jullie zijn het licht van de wereld.

Je bent het, je moet het niet allereerst zijn, je bent het, omdat je bij mij hoort.

En doe nou maar gewoon wat je van mij leert, je goede daden, goed zijn voor de ander, dan zien de mensen dat en zullen ze er iets van God in zien en hem ervoor danken.

Let er trouwens eens op dat de Here Jezus in Matteüs 6 ervoor waarschuwt dat we onze gerechtigheid niet moeten doen om door de mensen gezien te worden. dan heeft hij het over bidden en vasten en ook over geld weggeven. Laat ik zeggen: de religieuze kant van het geloof. Niet dat je je daar voor moet schamen, maar dat is niet wat je in de etalage van de kerk moet leggen: kijk ons eens een prachtige persoonlijke verhouding van God hebben, ijk ons eens bidden, en kijk ons eens veel geld weggeven. Ja die dingen moeten gebeuren, maar dat doe je maar als er niemand bij is. dat doe je namelijk voor God.

Juist met de typisch christelijke dingen moet je niet te koop lopen. Maar wel met je goede daden, nou, niet dat je daar mee te koop moet lopen, maar die mogen gezien worden: mensen helpen, licht geven, zout zijn.

Dia 23

Ja per slot van rekening ben je een stad op een berg . Door dat beeld van die stad –even tussen haakjes- denk ik dat het hier dan ook echt gaat over ons als kerkgemeenschap, en iet alleen als individuele christenen. Het gaat in die werking van zout en licht om onze persoonlijke én gemeenschappelijke opstelling in de samenleving.

Als je een stad op een berg bent, dan ben je zichtbaar.
Als je het bent, dan kun je niet verborgen blijven.
Als je op reis bent in de bergen, dan kun je misschien ineens als je de hoek omslaat een stadje in een dal zien liggen, en je loopt er meteen al binnen. Maar een stad op een berg, die heb je al veel eerder door. Die zie je op kilometers afstand. In het donker zie je het licht, en voerdag zie je de huizen.

Laat de kerk zo een zichtbare stad zijn, een samenleving, of zoals dat tegenwoordig vaak gezegd wordt: een contrasterende samenleving. In de omgang met elkaar, in het plek geven aan diversiteit, aan veelkleurigheid, in het ruimte geven aan de ander, vooral ook aan wie zichzelf niet zo kan redden.

Dia 24

Wanneer we werkelijk een gemeenschap zijn, een club zijn waarin we ons houden aan die geboden uit de bergrede, wat zou dat niet een enorme lichtstroom verspreiden in onze stad.

Als de Oosterkerk bekend zou komen te staan als een plek waar we niet alleen tegen abortus zijn, maar waarin we ook niet meteen klaar staan met een oordeel over een ander, als sukkel of wat voor scheldwoord je maar voor in de mond ligt. Waar in de kringen aandacht voor de ander ook als je het niet met hem of haar eens bent.

Een kerk waarin we zuinig zijn op onze huwelijken, niet alleen maar netjes niet scheiden, maar in onderlinge gesprekken in de kringen echt bouwen aan onze relaties en erover durven praten wat we hierin moeilijk vinden.

Als hier een plek is plek waar mensen zich aan hun woord houden, ja is ja, en nee is nee. Waar we over grenzen van groepsbelang heen durven stappen, en niet alleen elkaar aardig vinden, maar zelfs vijanden willen liefhebben.

Dia 25

We hebben het vanmorgen over kerkzijn en christen-zijn als zout en licht in Groningen.

Gaat dat lukken?

Wees eens eerlijk: heb je het idee dat je als christen iets op je werk betekent?

Of in je straat voor de buurt?

Denk je dat we als Oosterkerk en andere kerken op het klimaat in de stad gunstige invloed uit zouden kunnen oefenen als we ons er meer van bewust zijn dat Christus ons zo benutten wil?

Dia 26

Ik weet vaak niet hoe dat zou moeten. En ik heb mijn twijfels of het kan lukken.

Maar ik verlang er wel naar.

Ik heb van de Here Jezus zo'n hoge dunk, Hij is het licht van de wereld.

Niet alleen voor mij, maar in heel de wereld.

Dia 27

Maar hoe werkt hij? Ik weet het niet precies. Wel begrijp ik dat hij via ons wil werken.

Maar hoe dan?

Juist daarvoor is het zo belangrijk dat je kerk bent met elkaar. dat je meer dan in een preek die eenrichtingsverkeer is, met elkaar kunt praten over: hoe ben je nou christen op jouw werk? Hoe doe je dat op school? Wat gebeurt er eigenlijk tijdens het sporten?

We hebben het over het onderling pastoraat. Moeilijk woord. We bedoelen gewoon: praat daar nou eens over met elkaar, wissel ervaringen uit, geef elkaar tips, en bemoedig elkaar om vol te houden en niet in je schulp te kruipen.

Dia 28

Want, moeilijk of niet moeilijk,

Of het nou veel helpt of weinig helpt,

Of je het nou zus doet of zo,

Christus zegt ons:

Jullie zijn het zout van de aarde en jullie zijn het licht in de wereld.

Amen.